
Notiser

MEDISINSK NYTT

Fra mus til sau – og mennesker?

Embryonale stamceller fra mus kan kanskje hjelpe pasienter med hjerteinfarkt (Lancet 2005; 366: 1005 – 12). I hvert fall sauer: I et forsøk med 18 dyr som hadde fått påført hjerteinfarkt, transplanterte forskere embryonale musestamceller inn i hjertemuskelen til ni av dem.

Cellene differensierte til hjertemuskelceller, og førte til signifikant bedring i venstre ventrikkelfunksjon over de neste fire ukene. Dette gjaldt også sauer som ikke fikk tilleggsbehandling med immunsupprimerende medikamenter. Dyrene i kontrollgruppen utviklet derimot progredierende hjertesvikt.

Enkel intervensjon mot vanlige sykdommer

Sinktilskudd beskytter små barn mot pneumoni og diaré. I Bangladesh gav helsearbeidere 70 mg sink ukentlig til halvparten av 1 665 spedbarn fra fattige familier (Lancet 2005; 366: 999 – 1004). I løpet av det året studien varte, fikk nesten én av tre barn pneumoni. Behandlingen reduserte risikoen med omkring 20 %, mens effekten på diaré var mer moderat. Ti av barna i kontrollgruppen døde av pneumoni, mot ingen i intervensjonsgruppen.

Tiltaket virker enkelt, men forfatterne forklarer at selv en så liten intervensjon er vanskelig å gjennomføre i svært fattige områder.

Genetisk disposisjon for hoftebrudd

En studie basert på verdens største tvillingregister viser at disposisjonen for osteoporotiske brudd er genetisk betinget (Arch Intern Med 2005; 165: 1825 – 30).

Forskerne brukte en kombinasjon av intervjudata og det sentrale sykdomsregisteret i Sverige, og kartla bruddforekomst hos 15 000 tvillingpar. Sammenlikninger mellom eneggede og toeggede tvillinger gir estimater på hvor mye av variansen i bruddforekomst som skyldes gener. Heritabiliteten var særlig høy for hoftebrudd i aldersgruppen 50 – 70 år. Hos de over 80 år var den derimot nær null. Det betyr at man bør vektlegge familiehistorie hos de «yngre eldre», mens intervensjoner i forhold til miljøet sannsynligvis har størst forebyggende effekt hos de aller eldste.

Psykologiske faktorer påvirker ikke kreftrisiko

Det er en vanlig oppfatning at psykologiske faktorer som personlighetstrekk, depresjon og alvorlige livshendelser kan forårsake kreft. I en ny studie av nær 30 000 tvillinger har svenske forskere undersøkt om det er noen sammenheng mellom personlighetstrekk og kreftrisiko (Cancer 2005; 103: 1082 – 91).

Deltakerne fylte ut et spørreskjema som inneholdt spørsmål om helseatferd og personlighet (EPI) i 1973. Forskerne sammenholdt disse dataene med det svenske kreftregisteret frem til 1999. Nær 1 900 krefttilfeller ble registrert, men det var ingen sammenheng mellom personlighetstrekk og kreftrisiko.

Det er påfallende hvor mange og gode studier som er gjort på dette feltet, påpeker en kommentator i *The Lancet* (2005; 366: 872 – 4). I 2004 ble det publisert en oversiktsartikkel med resultater fra hele 70 longitudinelle prospektive studier, og ingen sikker sammenheng ble påvist. Forfatteren foreslår derfor at det ikke bør gjøres flere slike studier.

... heller ikke brystkreftrisiko

I en prospektiv kohortstudie har finske forskere undersøkt om det er noen sammenheng mellom depresjon, personlighetstrekk, livshendelser og utvikling av brystkreft (Psychol Med 2005; 35: 1515 – 21).

Nær 11 000 kvinner i alderen 48 – 50 år ble fulgt opp i 6 – 9 år, men det ble ikke påvist noen sammenheng mellom psykologiske faktorer og brystkreftrisiko.

... men optimisme gir bedre livskvalitet

I en norsk prospektiv studie har man undersøkt livskvaliteten blant 161 kvinner med nydiagnostisert brystkreft (Qual Life Res 2005; 14: 1813 – 23). Pasientene ble sammenliknet med over 900 friske kvinner.

Brystkreftpasientene hadde lavere skårer på emosjonell, kognitiv og sosial fungering ved diagnosetidspunktet og skårene forble lavere ett år etter kirurgi. Personlighetstrekket optimisme predikerte bedre emosjonell og sosial fungering ett år etter det kirurgiske inngrepet.

Tretthet etter nattevakt

Hver høst har JAMA et eget temanummer om medisinsk utdanning. I en artikkel i årets nummer har amerikanske forskere undersøkt mulige effekter av tretthet etter nattevakt hos leger under utdanning i pediatri (JAMA 2005; 294: 1025 – 33).

34 leger (18 kvinner) gjennomgikk et 60-minutters testbatteri etter en rolig vakt, en rolig vakt med inntak av alkohol, en travel vakt og en travel vakt med placebo. Det viste seg at etter en travel vakt var yteevnen nedsatt og legene hadde begrenset innsikt i egen svekkelse.

Naive medisinstudenter

I en studie fra USA besvarte over 800 tredjeårs medisinstudenter (72 %) ved åtte medisinske fakulteter et spørreskjema om deres kontakt med og holdninger til legemiddelindustrien (JAMA 2005; 294: 1034 – 42).

Gjennomsnittlig eksponering var én gave eller sponset aktivitet per uke. 69 % mente at gavene ikke ville påvirke deres praksis. 80 % mente at de var berettiget til gaver. Studenter som hadde deltatt på et seminar om forholdet mellom legemiddelindustri og leger, var ikke mer skeptiske enn medstudenter som ikke hadde gått på seminaret.

Forskning på medisnutdanning

Det er behov for flere gode studier av medisinsk utdanning, men det er vanskelig å finansiere slik forskning (JAMA 2005; 294: 1052 – 7).

I en studie fra USA ble førsteforfattere av originalstudier i 13 fremtredende tidsskrifter kontaktet. 243 personer (84 %) deltok.

Bare 72 (30 %) studier hadde mottatt forskningsfinansiering, og denne var utilstrekkelig i forhold til de reelle kostnadene. Bidrag fra private stiftelser var vanligst (30 studier).

Kulturell kompetanse hos leger

I en studie fra USA ble over 2 000 leger (60 %) i utdanningsstillinger spurt om sin kompetanse i å håndtere pasienter fra ulike kulturer (JAMA 2005; 294: 1058 – 67). Legene var under utdanning i akuttmedisin, allmennpraksis, indremedisin, obstetrikk og gynekologi, pediatri, psykiatri og generell kirurgi.

Nesten alle mente at kompetanse i å behandle pasienter fra ulike kulturer var viktig, men mange rapporterte at de manglet trening i å takle slike situasjoner.

Publisert: 20. oktober 2005. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 26. mars 2026.